

Національний університет «Чернігівський колегіум»  
імені Т.Г. Шевченка  
Філологічний факультет  
Кафедра іноземної філології та освітніх технологій

**МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА**  
з методики навчання іноземних мов

Розвиток англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з  
використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Робота на здобуття  
освітнього ступеня «магістр» спеціальності 014.02 Середня освіта  
(Англійська мова та зарубіжна література)

магістранта II курсу, групи МА 29  
**Андрушка Артема Олександровича**

Науковий керівник:  
кандидат педагогічних наук, доцент  
**Смоліна Світлана Володимирівна**

**Чернігів – 2025**

Роботу подано до розгляду « \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2025\_\_ року

Магістрант \_\_\_\_\_ Андрушко А.О.

Науковий керівник \_\_\_\_\_ Смоліна С.В.

Рецензент \_\_\_\_\_

Кваліфікаційна робота розглянута на розширеному засіданні кафедри  
іноземної філології та освітніх технологій протокол № \_\_\_\_ від « \_\_\_\_ »  
\_\_\_\_\_ 2025\_\_ року

Магістрант допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

В.о. завідувача кафедри

іноземної філології

та освітніх технологій \_\_\_\_\_ Гергуль С.М.

## ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ЗЄРЗМО – Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

ІМ – іноземна мова

МД – мовленнєва діяльність

НУШ – Нова українська школа

ПМ – писемне мовлення

СШ – старша школа

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ .....                                                                                                                           | 4  |
| ВСТУП .....                                                                                                                                               | 5  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ<br>КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ В УЧНІВ 10-Х КЛАСІВ .....                                                 |    |
| 1.1 Цілі та зміст формування англomовної компетентності у письмі в<br>учнів 10-х класів .....                                                             | 10 |
| 1.2 Психолого-педагогічні передумови формування англomовної<br>компетентності у письмі в учнів 10-х класів .....                                          | 15 |
| 1.3 Сучасні підходи до розвитку англomовної компетентності у<br>письмі.....                                                                               | 2  |
| 0                                                                                                                                                         |    |
| Висновки до розділу 1 .....                                                                                                                               | 27 |
| РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ<br>КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ В УЧНІВ 10-Х КЛАСІВ З<br>ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ<br>ТЕХНОЛОГІЙ ..... | 29 |
| 2.1 Критерії відбору ІКТ для розвитку англomовної компетентності у<br>письмі .....                                                                        | 29 |
| 2.2 Переваги та виклики використання ІКТ у розвитку англomовної<br>компетентності у письмі в учнів 10-х класів.....                                       | 34 |
| 2.3 Комплекс вправ для розвитку англomовної компетентності у письмі в<br>учнів 10-х класів з використанням ІКТ .....                                      | 39 |
| Висновки до розділу 2 .....                                                                                                                               | 43 |
| РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У<br>РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ В<br>УЧНІВ 10-Х КЛАСІВ .....                          | 45 |
| 3.1 Організація та проведення пробного навчання .....                                                                                                     | 45 |
| 3.2 Аналіз результатів пробного навчання .....                                                                                                            | 48 |

|                                                                                                                            |              |        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------|
| 3.3 Методичні рекомендації щодо розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ ..... | 51           |        |
| Висновки до розділу 3 .....                                                                                                | 56           |        |
| ВИСНОВКИ .....                                                                                                             | 58           |        |
| СПИСОК                                                                                                                     | ВИКОРИСТАНИХ | ДЖЕРЕЛ |
| .....                                                                                                                      | 61           |        |
| ДОДАТКИ .....                                                                                                              | 65           |        |

## ВСТУП

**Актуальність дослідження.** Профільна середня освіта в Україні перебуває у стані реформування. Здійснюється перехід до парадигми «Освіта для життя», відповідно до якої оновлюються програми, змінюються підходи до освіти, модернізуються освітні простори, що допоможе забезпечити цілісний освітній досвід, у якому фундаментальні знання будуть поєднуватись із практичними вміннями [10]. Учні нової української школи у 2027 році вступатимуть до 10-х класів. Саме тому актуальною проблемою є підготовка усіх освітніх галузей до навчання у річищі «Освіта для життя» загалом, і зміна парадигми розвитку англomовної компетентності у письмі зокрема. Затвердження постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851 Державного стандарту профільної середньої освіти [3] зумовлює необхідність розробки методики для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з урахуванням нової парадигми і нових умов навчання. До того ж, цифровізація життя й освіти потребує визначення ефективних інформаційно-комунікаційних технологій для використання їх з метою розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.

Теоретичною основою дослідження стали праці українських і зарубіжних науковців: С.Ю. Ніколаєвої, Л.С. Панової, які з колегами висвітлили теоретичні основи методики навчання іноземних мов загалом і письма зокрема; Т.К. Полонської, яка досліджувала проблему профільного навчання іноземної мови учнів старшої школи; Л.А. Сажко, яка з колегами висвітлювала проблеми професійно-орієнтованого навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі; Редько В.Г. з колегами досліджували лінгводидактичні засади навчання ІМ учнів старших класів; І.В. Школа з колегами вивчали цифрові технології навчання АМ; Херді з колегами

запропонували огляд моделей для викладання письма англійською мовою; Шахзад М. і Кіран С. розглянули роль ІКТ у покращенні функціональних навичок письма; Раунді Д. і Ліу К. досліджували переваги навчання креативного письма; Біліумі С. дослідила переваги та виклики навчання письма з використанням ІКТ; Оіедапо А. з колегами вивчали питання інтеграції ІКТ у навчання АМ у річищі прагматичного підходу; у монографії Шанг Ю. висвітлюються проблеми впровадження технологічно опосередкованого TBLT (Task-Based Language Teaching) у навчанні письма у старшій школі; Чжао Х. і Чжанг Л. вивчали фактори, що перешкоджають навчанню письма англійською мовою у Китаї; Мірта Н. і Банері А. досліджували як ІКТ впливають на вивчення ІМ [8; 11; 12; 13; 7; 21; 26; 35; 34; 18; 33; 36; 38; 32]. Аналіз результатів досліджень названих вище та інших науковців дає підстави зробити висновок, що в умовах реформування профільної середньої освіти в Україні, недостатня дослідженість зазначеної проблеми, її теоретична і практична значущість зумовили вибір теми магістерської роботи – «Розвиток англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій».

**Об'єктом** дослідження є процес розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

**Предметом** дослідження є форми, методи, прийоми розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

**Метою** дослідження є особливості розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Для досягнення мети визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати цілі та зміст формування англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів відповідно до ЗЕРЗМО, державного стандарту професійної освіти, модельних програм.

2. Визначити психолого-педагогічні передумови формування англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.
3. Розглянути сучасні підходи до розвитку англомовної компетентності у письмі.
4. Запропонувати критерії відбору ІКТ для розвитку англомовної компетентності у письмі.
5. Проаналізувати переваги та виклики використання ІКТ у навчанні письма
6. Розробити комплекс вправ для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.
7. Організувати та провести пробне навчання, проаналізувати його результати.
8. Сформулювати методичні рекомендації щодо розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ.

Для реалізації мети та завдань застосовувалися викладені нижче **методи дослідження**. Теоретичні: аналіз і синтез державних документів, психолого-педагогічної і науково-методичної літератури; аналіз ЗЕРЗМО, державного стандарту, програм, посібників. Емпіричні: спостереження за освітнім процесом, пробне навчання.

**Наукова новизна** роботи полягає у тому, що уперше теоретично обґрунтовано комплекс вправ для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ; запропоновано критерії відбору ІКТ для розвитку англомовної компетентності у письмі.

Теоретичне значення полягає у визначенні теоретичних передумов розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.

Практична значущість полягає у розробці комплексу вправ і методичних рекомендацій щодо розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.

Апробація результатів дослідження здійснена у форматі виступу на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців і студентів

«Філософія, філологія, культура, освіта: слово молоді» (м. Чернігів, 25 березня 2025 року).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі визначено актуальність, об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, наведено дані щодо апробації, наукової новизни, практичного значення результатів.

У першому та другому розділі окреслено теоретичні засади дослідження, у третьому описано пробне навчання, обґрунтовано ефективність розробленої методики.

Список використаних джерел складає 39 позицій, із яких 25 іноземною мовою. У додатках висвітлено матеріали, використані під час дослідження.

## РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ В УЧНІВ 10-Х КЛАСІВ

### 1.1 Цілі та зміст формування англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів

На початку нашого дослідження розглянемо зміст ключових понять теми. Одним із таких є поняття «компетентність», яке з'явилося у науковому методичному обігу порівняно нещодавно. У зв'язку зі спрямованістю української освіти у Європейський освітній простір, відбуваються процеси уніфікації стандартів, підходів, понять в галузі освіти. Хоча, на початку цього шляху, із появою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄРЗМО) використовувався термін «компетенція» і саме у ЗЄРЗМО наголошується, що комунікативна компетенція включає лінгвістичний, соціолінгвістичний, прагматичний компоненти, а також компетенції, пов'язані з видами МД – аудіюванням, говорінням, читанням і письмом [4, с. 6]. Це означає, що письмо розглядається не ізольовано, а в системі мовленнєвих умінь, які забезпечують повноцінну участь учня в результативному спілкуванні.

Колектив авторів під керівництвом Ніколаєвої С.Ю. визначає компетенцію як суспільно визнаний рівень знань, навичок, умінь, ставлень у певній сфері діяльності людини; а компетентність визначається як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається зі знань, навичок, умінь, досвіду, цінностей, ставлення тощо, які можуть комплексно реалізовуватися на практиці [8, с. 18]. Тобто ми у нашій роботі будемо оперувати терміном «компетентність», розуміючи під цим знання з функцій письма; орфографічні, графічні, лексичні, граматичні, фонетичні навички; уміння висловлюватись на широке коло тем письмово і здатність продукувати змістовно, структурно і мовно правильно оформлені письмові висловлювання,

що відповідають комунікативному завданню. Це означає, що учні не просто володіють мовними і немовними засобами (техніка письма, орфографія, пунктуація, лексика, граматики), але й здатні організовувати висловлювання логічно, аргументовано, послідовно, відповідно до структури тесту, його стилю та комунікативної ситуації.

Науковці під керівництвом Ніколаєвої С.Ю. підкреслюють, що розвиток компетентності учнів є процесуальним і відбувається на основі взаємодії кількох компонентів: мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного [8, с. 106]. Тобто вправи, спрямовані на розвиток компетентності у письмі мають включати мотиваційний аспект, що забезпечить усвідомлення учнями цінності письма як способу самовираження і спілкування. Також важливим є когнітивний аспект, що охоплює засвоєння мовних і мовленнєвих знань, що допомагають створювати письмове висловлювання. Окрім того, задіяним є й операційно-діяльнісний аспект, що включає певні навички та уміння з планування, написання, редагування тексту. І, звісно, рефлексивний аспект, що виявляється у здатності учня оцінювати власне письмове висловлювання, знаходити і виправляти помилки, удосконалювати продуману ідею і її форму.

Компетентність у письмі характеризується, також, функціональністю, що виявляється не лише у тому як оформлений текст технічно, а і як уміння висловлювати і розвивати думку, аналізувати інформацію, аргументувати свої ідеї. Це підтверджується підходами, які розглядають письмо як інструмент мислення, а не лише фіксацію готового змісту [8, с. 210]. Тобто у процесі письма учні не просто демонструють знання мови, а формують уміння логічно структурувати інформацію, робити висновки, змінювати зміст відповідно до мети спілкування.

Навчання англійської мови в 10-х класах ЗЗСО здійснюється з урахуванням профілю / напрямку, який обирають учні. Це потребує уточнення цілей та змісту формування англomовної комунікативної компетентності загалом і компетентності у письмі зокрема. Профільна середня освіта

цілеспрямовано готує учнів до подальшої навчальної, професійної діяльності. Англійська мова або будь-яка інша іноземна мова використовуватиметься учнями як засіб професійного спілкування.

Провідною метою профільного навчання іноземної мови є досягнення такого щабля іншомовної комунікативної компетентності, що відповідає рівню B2 [4, с. 23] Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄРЗМО). Цей рівень перевищує пороговий, характеризується більш гнучким і більш вільним володінням іноземною мовою і використання її як засобу міжособистісного і міжкультурного спілкування у різних комунікативних ситуаціях.

Згідно з діяльнісно-орієнтованим підходом, прийнятим у ЗЄРЗМО [4, с. 78], учень використовує сформовані компетентності для здійснення різних видів мовленнєвої діяльності (МД). Зміст формування компетентності у письмі в учнів 10-х класів визначається вимогами рівня B2, якого прагнемо досягнути наприкінці 12-го класу. На цьому рівні учні можуть продукувати тексти, призначені для читання одним або кількома читачами. Письмо є одним із важливих комунікативних видів МД, що реалізується у взаємодії або продукції. Зміст навчання англійської мови в старшій школі диференціюється з урахуванням сфери майбутньої професійної діяльності школярів і узгоджується з обраним напрямком. Тобто зміст формування іншомовної компетентності у письмі в 10-х класах орієнтований не лише на загальне писемне спілкування у різних сферах діяльності, а й на формування прагматичної компетентності через професійно-орієнтовану письмову діяльність.

Важливе значення письма підтверджується і в Державному стандарті профільної середньої освіти. Розвиток умінь письмової взаємодії визначається як ключовий складник іншомовної комунікативної компетентності, що дає змогу учневі ефективно застосовувати англійську мову в різних життєвих сферах – соціальній, освітній, професійній. Серед вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти є такі конкретні

результати: учень взаємодіє письмово, повідомляє новини та висловлює власну думку в особистих листах. Орієнтирами для оцінювання є: учень пише листи, передаючи відтінки емоцій і наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду, коментує новини та думки, висловлені співрозмовником; правильно оформлює особисті і ділові листи відповідно до контексту; [3, с. 139]. Учень висловлює свої думки, почуття, ставлення та пропозиції в письмовій формі [3, с. 147]. Конкретними результатами є: учень пише чіткі детальні тексти на різні теми, доповіді або есе в межах сфери власних інтересів, синтезуючи і оцінюючи інформацію з ряду джерел. Орієнтирами для оцінювання є: учень пише чіткі, детальні описи на різноманітні теми, пов'язані зі сферою власних інтересів; пише відгук на фільм, книгу або виставу; пише есе або доповідь, де наводить аргументи «за» чи «проти» певної точки зору, пояснюючи переваги і недоліки різних варіантів; синтезує інформацію та аргументи з ряду джерел [3, с. 147]. Отже, у соціальній, освітній, професійній сферах маємо навчити здобувачів освіти писати особисті і ділові листи, тексти, есе, відгуки, доповіді на різні теми у межах особистісної, соціальної і професійної сфер.

Порівняємо вимоги Державного стандарту зі змістом Модельних програм для профільної освіти у мовно-літературній галузі.

Як у Державному стандарті, так і у модельних програмах письмова компетентність визначається через терміни «письмова взаємодія», «письмове продукування» і означають інтерактивне спілкування за допомогою письма [3, с. 16] і творче письмо, доповіді, нариси відповідно.. Це і листування, і обмін записками, чи повідомленнями у месенджерах. Зазначається, також, що вимога створювати ретельно структуровані, правильні тексти є менш пріоритетною [3, с. 16]. Тобто головним результатом навчання письмової взаємодії має бути ефективне спілкування. І у фокусі уваги має бути досягнення комунікативної мети, а не суворе дотримання формальної структури тексту.

Стосовно письмової взаємодії, у загальних результатах зазначаються такі комунікативні мовленнєві вміння: учень взаємодіє письмово, повідомляє новини та висловлює власну думку в особистих листах, а саме, пише листи,

передаючи відтінки емоцій і наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду, коментує новини та думки, висловлені співрозмовником; правильно оформлює особисті та ділові традиційні й електронні листи відповідно до контексту; приймає і реагує на складні особисті / ділові повідомлення, просить роз'яснення чи уточнення [3, с. 18]. Тобто, фактично, письмова взаємодія дуже подібна до усної, лише має свої форми (листи, повідомлення тощо).

Модельні програми відображають вимоги Державного стандарту. Учень так само має вміти писати чіткі детальні тексти на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з ряду джерел; доповіді або есе на різні теми, відгуки, пояснюючи переваги та недоліки [9, с. 22]. Тобто бачимо, що модельні програми, відповідають вимогам Державного стандарту і визначають комунікативні активності письма (взаємодія, продукція) і форми письма (листи, повідомлення, есе, відгуки тощо).

Отже, цілі і зміст формування іншомовної компетентності у письмі визначаються потребою суспільства у фахівцях певних напрямків, що їх обирають учні у старшій школі. Метою є досягнення рівня B2 ЗЄРЗМО. І, відповідно до цього рівня, учень 10-го класу має вміти реалізовувати такий зміст письмової діяльності: загальне писемне мовлення (тексти на знайомі теми, уміння аргументувати інформацію), академічне та професійно-орієнтоване письмо (доповіді, твори, есе з аргументацією), творче письмо та опис (чіткі, детальні описи, огляди), граматична та орфографічна правильність (достатній лексичний, граматичний діапазон мовлення).

Таким чином, англomовна компетентність у письмі учнів 10-х класів – це інтегрована здатність створювати письмові висловлювання англійською мовою, які відповідають комунікативній меті, соціокультурним нормам. Ця компетентність потребує особливих прийомів розвитку, які забезпечать розвиток умінь створювати тексти і взаємодіяти письмово. Окрім того, маємо забезпечити також розвиток умінь рефлексії та самоконтролю. Для успішного розвитку названих умінь потрібно врахувати психолого-педагогічні передумови, що і буде зроблено у наступному підрозділі.

## 1.2 Психолого-педагогічні передумови формування англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів

Для вчителя іноземних мов важливо враховувати не лише цілі навчання, зміст навчального матеріалу, а й вікові і психологічні особливості учнів, адже саме вони значною мірою визначають успіх у формуванні іншомовної комунікативної компетентності.

Сучасний освітній процес значно виходить за межі просто оволодіння знаннями, навичками та уміннями. Цей процес включає також розвиток особистості, ціннісної системи, самосвідомості, творчого, критичного мислення, вміння приймати рішення тощо. Тобто школа готує до життя.

Для результативної, ефективної організації такого освітнього процесу проаналізуємо психолого-педагогічні передумови розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.

У період навчання у старшій школі учні переживають швидко психологічне дозрівання, у них з'являється відчуття, що вони досягли дорослого віку. І справді, у цей час зазвичай розширюються соціальні зв'язки, з'являються нові інтереси, не пов'язані з навчанням. Це може призводити до зниження мотивації до навчання, конфліктів з батьками або вчителями, зниження успішності. На уроках англійської мови такі зміни можуть негативно вплинути на розвиток іншомовної комунікативної компетентності (ІКК), оскільки учні не охоче висловлюються, їхні відповіді можуть бути більш стислими, нерозгорнутими, що може бути сприйнято як відсутність належного рівня володіння мовою. Окрім того, період ранньої юності – 15-18 років характеризується значними індивідуальними диспропорціями у темпі розвитку як біологічному, так і психологічному, що потребує від вчителя гнучкого, чутливого підходу. Адже фізична зрілість не завжди супроводжується соціальною і психологічною зрілістю [14, с. 214]. Тобто у зоні відповідальності вчителів англійської мови лежить створення освітнього

середовища, що сприятиме організації позитивної соціальної взаємодії, допомагатиме у розвитку саморефлексії, автономії, створюватиме особистісний сенс навчання. Це означає, що необхідно шукати і використовувати методи, які стимулюють діалог, взаємодію, критичне мислення, соціально-емоційний інтелект. Обов'язковими є комунікативні завдання, які мають чітко сформульовану мету діяльності (у нашому випадку письма) і мотив діяльності. Це дозволить учням виражати свої погляди, ідентичність. Також організації взаємодії сприятимуть дискусії, проектна робота, конкурси, змагання.

Варто також враховувати, що у процесі дорослішання відчуття самотності у старшокласників може перерости у надмірну незалежність і зверхність, що заважатиме навчанню. Тому доцільно створювати комунікативні ситуації, що сприяють партнерській взаємодії [11, с. 232]. Тобто ефективна організація розвитку англомовної компетентності у письмі старшокласників можлива за умови використання комунікативних завдань для взаємодії і продукування письмових текстів.

Треба також врахувати, що у сучасних підлітків життя значною мірою переплетене із цифровим середовищем. Підлітки активно користуються соціальними мережами, споживають онлайн-контент. Це створює як виклики, так і можливості для розвитку англомовної компетентності у письмі. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) підвищує мотивацію, залучає учнів до активної взаємодії.

Для формування і розвитку англомовної компетентності у письмі доцільно інтегрувати ІКТ у сучасні прийоми навчання іноземних мов. Наприклад, блог-проекти, віртуальні дискусійні платформи, цифрові ігри, які відповідають інтересам старшокласників і сприяють їхній автономній діяльності.

З огляду на психолого-педагогічні передумови, доцільно використовувати такі завдання для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів старших класів:

1. Персоналізовані й диференціаційовані. Тобто підбір ІКТ і налаштування завдань під індивідуальний рівень, інтереси, цінності учнів.
2. Рефлексивні завдання, а саме, щоденники письма, портфоліо, самооцінка, які сприяють розвитку саморефлексії і самосвідомості, що у свою чергу позитивним чином впливає на розвиток умінь творчого письма і допомагає самостійно оцінювати якість написаного в усіх інших видах письма.
3. Мотивуючі завдання через використання тем, проєктів, які мають важливість для підлітків допомагають формулювати у завданнях взаємодії або продукції релевантні для учнів мету і мотив діяльності.
4. Комунікативно-ігрові завдання для взаємодії стимулюють емоційну залученість учнів, що сприяє усвідомленню діяльності й ефективному засвоєнню матеріалу. Це можуть бути рольові ігри, дебати, творчі письмові проєкти.
5. Використання цифрових технологій. Інтеграція платформ для спільного написання текстів (наприклад, Google Docs), блогів, онлайн-форумів, використання мультимедійних ресурсів, штучного інтелекту для моделювання письмових жанрів сприятиме ефективному розвитку англomовної комунікативної компетентності у письмі в учнів старших класів.

Проте, використання таких практик не буде ефективним за відсутності сприятливого психоемоційного освітнього середовища, для створення якого вчителю варто демонструвати довіру, підтримку, проявляти цікавість до думок і почуттів учнів; давати ефективний зворотній зв'язок, що не фокусується на помилках, а на прогресі, процесі, зусиллях; створювати середовище, де помилки сприймаються як розвиток, частина навчання, а не як невдача; заохочувати співпрацю серед учнів, вибудовувати групи за інтересами, щоб учні могли здійснювати взаємонавчання, надихати один

одного. Тобто вчителів варто виконувати функції фасилітатора, ментора, модератора тощо.

Бачимо, що психологічні та педагогічні чинники відіграють ключову роль у формуванні й розвитку англомовної компетентності у письмі у старшокласників. З огляду на сучасні дослідження, можна виокремити кілька взаємопов'язаних передумов, що супроводжують формування і розвиток англомовної компетентності у письмі. Це певна тривожність під час формулювання думки і її письмового викладу іноземною мовою (writing anxiety); тривожність може бути подолано вірою в успіх (self-efficacy), стратегіями саморегуляції (self-regulated learning), залученість у письмову діяльність (writing engagement).

Дослідження Чжоу Ван виявило негативну кореляцію між тривожністю у письмі та вірою в успіх. У роботі продемонстровано, що вища віра в успіх пов'язана з нижчою тривожністю [39, с. 8]. Це свідчить про те, що для вчителів англійської мови важливо працювати саме над підтримкою учнів, створення ситуацій успіху, які сформують в учнів віру в себе і свої можливості. Таким чином можна знизити тривожність учнів при письмі і одночасно підвищити їхню залученість.

Підвищенню залученості сприяють також стратегії саморегуляції, що теж підтверджується результатами названого вище дослідження. Учні, які вірять у свої можливості продукувати різні види письма або взаємодіяти письмово, частіше використовують стратегії саморегуляції (когнітивні, соціальні, мотиваційні) і саме тому вони більш активно залучаються до цієї діяльності [39, с. 10]. Тобто важливо не тільки формувати і розвивати іншомовну компетентність у письмі, а й формувати й розвивати в учнів стратегічну компетентність, навчати як писати, як планувати, ставити цілі, контролювати прогрес, рефлексувати й коригувати свої дії. До того ж, інтенсивне залучення учнів до письмових активностей сприяє розвитку стратегіям рефлексії і саморегуляції і позитивно впливає на зростання їхньої вири в себе.

Отже, можемо виокремити такі психолого-педагогічні передумови, що сприяють створенню сприятливого освітнього середовища для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів старших класів:

1. Формулювання диференційованих, комунікативних завдань, що відповідають інтересам учнів і дають їм відчуття значущості.
2. Підтримка емоційної безпеки шляхом створення середовища, де помилки в письмі сприймаються як частина навчального процесу, а не як провал.
3. Навчання стратегіям саморегуляції, завдяки яким учні зможуть планувати, контролювати процес письма, робити самооцінювання.
4. Розвиток рефлексивних умінь учнів, що надасть учням простір для визнання власного прогресу й коригування власних дій.
5. Зворотній зв'язок, що надають учителі має бути не у форматі постійного вказування на помилки, а у форматі підтримки. Вчитель має підкреслити прогрес учня, створити ситуацію успіху, що зміцнить віру учнів у свої можливості.

Таким чином, створюючи сприятливу атмосферу, у якій учні зможуть розвивати стратегії саморегуляції, уміння рефлексії, вчителі можуть ефективно організувати розвиток англомовної компетентності у письмі в учнів старших класів з використанням ІКТ.

### 1.3 Сучасні підходи до розвитку англомовної компетентності у письмі

Сьогодні ІКТ стали ключовим інструментом як у зарубіжній, так і у вітчизняній педагогічній практиці, сприяючи індивідуалізації, персоналізації навчання, підвищенню мотивації та розширенню доступу до автентичних ресурсів. Інтеграція ІКТ у навчання англійської мови набула системного характеру, що відображається у значній кількості зарубіжних і вітчизняних досліджень. Особливої актуальності застосування ІКТ набуває у старшій школі, де навчання письма передбачає формування академічної, комунікативної, професійної компетентності. У цьому підрозділі узагальнимо ключовий теоретичний і практичний досвід зарубіжних й вітчизняних дослідників з метою його адаптації до потреб учнів 10-х класів.

Письмова комунікація великою мірою відбувається сьогодні у соціальних мережах. Зарубіжні дослідження [15; 16; 23; 24; 25; 29; 30] підкреслюють, що цифрові технології змінюють саму природу письма, перетворюючи його на соціально-комунікативний процес. Учні беруть участь у мережових дискусіях, блогінгу, взаємодії у месенджерах, що сприяє формуванню навичок адаптації тексту до реального читача, розвитку критичного мислення та вмінню реагувати на коментарі. Серед ІКТ інструментів, які згадуються у зарубіжних дослідженнях назвемо найбільш частотні: освітні блог-платформи (Edublogs, Blogger) платформа Moodle, Google Docs для взаємного редагування, ePortfolios (Mahara, Seesaw).

Хемпел Р. [25] досліджує мультимодальне письмо і визначає його як інтеграцію текстових, аудіовізуальних та інтерактивних компонентів. У старшій школі мультимодальні проєкти формують мотивацію, розвивають креативність та готують учнів до реальних комунікативних завдань XXI століття. Типовими мультимодальними продуктами учнів 10-х класів є:

- цифрове есе з інфографікою (Canva, Piktochart);
- відеоесе з субтитрами англійською (Clipchamp);
- інтерактивні історії (StoryMapJS);

подкаст із транскриптом.

Годвін-Джонс Р. [23] наголошує на важливості мобільного навчання для формування автономії: смартфон стає інструментом постійної практики письма. Учні можуть редагувати тексти, аналізувати лексичні конструкції, порівнювати варіанти ЛО і ГС. З цією метою можна використовувати такі мобільні інструменти:

Grammarly (автоматичне редагування);

Hemingway Editor (стиль, лаконічність тексту);

Linggle (лексико-граматичні структури);

Notion, Evernote (цифрові робочі зошити).

Українські дослідження [5; 6] демонструють ефективність використання хмарних сервісів як бази для навчання письма. Особливе місце посідають Google Classroom і Google Docs, які підтримують взаємодію, коментарі, рецензування, автоматизоване оцінювання й організацію проектної діяльності. Для 10-го класу корисним може бути: створення багатоверсійних чернеток, коментарі вчителя в режимі реального часу, командне написання есе, використання шаблонів структури текстів.

Кравченко В. акцентує, що формування академічного письма у старшокласників пов'язане з міждисциплінарністю, оскільки учні застосовують англійську мову у проектних роботах з історії, біології, інформатики. Використання ІКТ дозволяє поєднувати дослідницькі методи, онлайн-джерела та цифрові інструменти аналізу [5, с. 211].

Сучасна методика навчання іноземних мов розглядає формування іншомовної компетентності у письмі як взаємопов'язаний із іншими видами МД цілісний і поетапний процес, що поєднує навчальні, комунікативні, когнітивні й інформаційно-технологічні складові. Відповідно до вимог Державного стандарту учень старших класів має здійснювати взаємодію письмово, повідомляти новини та висловлювати власну думку в особистих листах, через написання записок, повідомлень; висловлювати свої думки, почуття, ставлення та позицію у текстах на різні теми, доповідях, есе;

використовує ефективні стратегії побудови висловлювання [3, с. 139-147]. Це зумовлює необхідність застосування ефективних педагогічних підходів, які відповідають викликам сучасності й цілям освітніх реформ в Україні.

Почнемо із діяльнісно-орієнтованого підходу, що висвітлений у ЗЄРЗМО. Відповідно до цього підходу користувачі мови є передусім членами суспільства, які виконують певні завдання у різних сферах діяльності. Цей підхід враховує також когнітивні, емоційні та вольові здібності особистості [4, с. 24]. Тобто, можемо його назвати особистісно-діяльнісним підходом. І у межах формування англомовної компетентності у письмі в учнів старших класів він буде виявлятися у процесуальному характері навчання і у тому, що кожне завдання з розвитку англомовної компетентності у письмі повинно мати особистісну мету діяльності. Цю мету і мотив діяльності має сформулювати вчитель, або вчитель має допомогти учневі сформулювати таку мету і мотив самостійно.

Безпосередньо з діяльнісним підходом пов'язаний і компетентнісний підхід, що є провідним у Новій українській школі (НУШ). Цей підхід передбачає, що письмо розглядається не як процес засвоєння окремих одиниць, а як діяльність, спрямована на розв'язання реальних комунікативних завдань. Цей підхід орієнтує учня на досягнення результату, який можна виміряти. У нашому дослідженні це створення письмового продукту, який можна оцінити за критеріями змісту, структури, аргументованості, точності мовного оформлення і здатності враховувати адресата. Такий підхід відповідає положенням ЗЄРЗМО, згідно яких навчання варто будувати на основі реальних ситуацій мовленнєвої діяльності та готувати учнів до виконання письмових завдань, у фокусі уваги яких – функція певних типів письма – чи то листи, чи то оголошення, чи то есе тощо [4, с. 139-147]. Тобто завдання, спрямовані на розвиток англомовної компетентності у письмі мають розвивати знання про функції писемних повідомлень; лексичні, граматичні, орфоепічні навички; уміння написання різних видів письма і здатність застосовувати англомовну писемну компетентність у різних життєвих ситуаціях.

Компетентнісний підхід передбачає процесуальний характер навчання письма, що розглядає створення тексту як низку взаємопов'язаних етапів: планування, написання, редагування, удосконалення. Тобто у такому процесі акцентується увага на мисленні учня, розвиткові його рефлексивних умінь. Застосування такого підходу сприяє формуванню якісних письмових висловлювань і розвитку самостійності учнів.

Окремої уваги заслуговує жанрово-орієнтований підхід, що передбачає навчання письма через опанування моделей конкретних жанрів тексту. Учні вивчають мовні та композиційні особливості жанру, аналізують зразки, виконують підготовчі вправи та створюють власний текст відповідно до визначених критеріїв. Такий підхід дає можливість старшокласникам глибше розуміти функції мовних одиниць і будувати тексти відповідно до визначених норм. [24, с. 139-147]. Тобто жанрово-орієнтований підхід допомагає учням сформувати усвідомлену стратегію письма й удосконалити якість застосування мовних засобів у реальних комунікативних ситуаціях.

В епоху цифровізації значного поширення у світовій практиці набув підхід, заснований на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Під цифровими інструментами розуміють: інтерактивні редактори, онлайн-платформи, цифрові щоденники, блоги та сервіси спільної роботи Kurt, Ly, Akbana, Fadhilawati, Digital Technologies for Teaching English as a Foreign [29; 30; 15; 21; 22]. За допомогою цифрових інструментів можна забезпечити індивідуалізацію навчання, розширені можливості редагування, зростання мотивації, реальний досвід письмової комунікації у цифровому середовищі. Наприклад, використання хмарних редакторів і спільних документів дозволяє учням працювати над текстом колективно, отримувати оперативні коментарі й аналізувати помилки у реальному часі [31]. Такі види робіт забезпечують як письмову продукцію, так і письмову взаємодію учнів; створюють гнучке, інтерактивне мультимедійне середовище, що мотивує учнів і підтримує їхній інтерес до навчання.

Одним із практично орієнтованих і творчих напрямів у межах цифрових технологій є цифровий сторітелінг (digital storytelling). Дослідження іноземних авторів М. Алемі, С. Резанеджад та ін. доводять, що застосування цифрових історій сприяє розвитку здатності учнів структурувати текст, логічно подавати зміст, використовувати мовні засоби більш творчо і усвідомлено. Зокрема експеримент Алемі показав статистично значуще зростання рівня письмової компетентності учнів, які створювали цифрові історії порівняно з контрольними групами [16, с. 15]. Це можна пояснити тим, що цифровий сторітелінг поєднує особистий досвід, творчі завдання та реальні форми письмової взаємодії, що відповідає як вимогам модельної програми, так і потребам старшокласників у взаємодії і спілкуванні.

Потреба у спілкуванні є однією з передумов успішного використання комунікативного підходу у розвитку англомовної компетентності у письмі. Комунікативний підхід забезпечує створення таких завдань, у яких письмо виступає засобом реального спілкування, а не суто навчальною вправою. Учні конструюють тексти для реального адресата. Це можуть бути однокласники, партнери по проекту, вчителі, онлайн-аудиторія тощо. Дослідження Шахзада М. підтверджують, що інтеграція принципів комунікативного підходу у процес формування і розвитку компетентності у письмі підвищує показники логічності, обґрунтованості й доказовості учнівських робіт [35, с. 73]. Тобто використання комунікативного підходу у розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів старших класів забезпечить якість навчання. До того ж, цей підхід сприяє формуванню компетентності у письмі у взаємозв'язку з іншими видами мовленнєвої діяльності. Так, наприклад, урок-дискусія, яка сприяє розвитку критичного, творчого мислення, монологічного, діалогічного мовлення, може стати першим підготовчим етапом в генерації ідей до написання есе, доповіді чи інших текстів. Такий урок може стати своєрідним мозковим штурмом, генерацією ідей і допоможе учням подолати бар'єр перед чистим аркушем паперу.

З комунікативним підходом пов'язаний завданнявий підхід (task-based), що передбачає виконання учнями комунікативних завдань із конкретним продуктом діяльності. Це можуть бути есе, листи, проекти тощо. Дослідження І. Шанг демонструє, що робота з такими завданнями сприяє підвищенню якості письма, особливо за умови чітких критеріїв успіху та наступного аналізу помилок [36, с. 160]. Справді, якщо у завданні чітко сформулювати продукт, який мають отримати учні внаслідок виконання поставленого завдання, то у результаті учні не лише отримають продукт, а й зможуть провести якісно рефлексію, що забезпечить адекватний контроль.

Проблема контролю рівня сформованості ІКК розглядається у сучасній методиці навчання іноземних мов у річищі формувального оцінювання, яке розглядається не як контроль, а частина процесу навчання [10]. Самооцінювання, взаємооцінювання, портфоліо, коментарі викладача сприяють підвищенню усвідомленості учнів, дозволяють самостійно знаходити недоліки та напрацьовувати стратегії їх подолання. Таким чином здійснюється конструктивний і своєчасний зворотній зв'язок.

Отже, сучасні підходи до формування і розвитку іншомовної компетентності у письмі в учнів старшої школи базуються на:

- Компетентнісній та комунікативній спрямованості;
- Використанні діяльнісного та жанрового підходів;
- Взаємопов'язаному навчанні письма з усіма іншими видами мовленнєвої діяльності;
- Творчості й індивідуалізації навчання;
- Застосуванні цифрових інструментів і мультимедійних технологій;
- Упровадженні формувального оцінювання та розвитку навчальної автономії.

Узагальнюючи викладене вище, можемо стверджувати, що сучасні підходи до розвитку англomовної компетентності у письмі в старшій школі спрямовані на забезпечення практичної, особистісно орієнтованої та осмисленої мовленнєвої діяльності учнів. У центрі навчання – учень як

активний учасник спілкування, який використовує письмо для виконання завдань, що можуть виникнути у реальному житті. Це можуть бути листування, створення аналітичних, творчих текстів тощо. Провідними можна визначити діяльнісний і компетентнісний підходи. Жанрово-орієнтований підхід сприяє глибшому розумінню функцій письма. Важливе значення має комунікативний підхід, який перетворює письмову роботу на засіб реального спілкування, а не формальну вправу. Суттєво розширюють можливості навчання інформаційно-комунікаційні технології, що надають учням інструменти цифрового редагування, спільної роботи та реалізації творчих проєктів, зокрема й у технології цифрового сторітелінгу. Тобто сукупність сучасних методичних підходів забезпечує комплексний розвиток іншомовної компетентності у письмі, відповідає вимогам НУШ і сприяє підготовці учнів до ефективного письмового спілкування.

## **Висновки до розділу 1**

Узагальнюючи результати теоретичного аналізу передумов розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів, можна зробити висновок, що розвиток англомовної компетентності у письмі є багатоаспектним процесом, який поєднує мовні, мовленнєві, психологічні, методичні та технологічні складники. Англомовна письмова компетентність розглядається у цьому дослідженні як інтегрована здатність учня створювати зв'язні, структуровані, логічні письмові тексти, що відповідають комунікативній меті, враховують адресата і соціокультурні норми. Її формування передбачає не лише володіння мовним матеріалом, а й уміння планувати текст, добирати відповідні засоби вираження, редагувати написане, оцінювати власний результат та його відповідність поставленому завданню.

Ефективність розвитку цієї компетентності забезпечується комплексом психолого-педагогічних передумов, серед яких особливе значення мають створення комфортного освітнього середовища, позитивного ставлення до письма, підтримка мотивації, розвиток навичок саморегуляції, рефлексії, самоконтролю, конструктивний зворотній зв'язок з боку вчителя. Саме такі умови дають можливість учням усвідомлено керувати процесом письма, розуміти власні сильні і слабкі сторони й поступово підвищувати рівень власних результатів.

Теоретичний аналіз засвідчив, що сучасна методика навчання спирається на низку підходів, взаємодія яких забезпечує результативність навчання. Компетентнісний і діяльнісний підходи пропонують розглядати письмо як спосіб вирішення комунікативних задач, а не як механічне відтворення правил. Жанрово-орієнтований підхід забезпечує формування стійких моделей письма у різних жанрах. Комунікативний – перетворює письмові завдання на реальний інструмент спілкування. Окрему вагому роль у розвитку компетентності у письмі відіграють ІКТ, які розширюють можливості творчого самовираження, співпраці і підвищують мотивацію учнів.

Таким чином, сукупність сучасних підходів, урахування психологічних особливостей старшокласників та створення сприятливого освітнього середовища забезпечують комплексний, усвідомлений, результативний розвиток англomовної компетентності у письмі. Застосування таких теоретичних передумов відповідає вимогам НУШ і спрямоване на підготовку учнів до ефективної письмової взаємодії у навчальній, соціальній і професійній сферах.

## **РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ В УЧНІВ 10-Х КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

### **2.1 Критерії відбору інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів**

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій стимулює їх дослідження і використання у методиці навчання іноземних мов [8, с. 61]. Однією з ключових вимог сучасної мовної освіти є цілеспрямоване й науково-обгрунтоване використання ІКТ для розвитку іншомовної комунікативної компетентності в старших класах. Проте, цифрові інструменти не можуть добиратися інтуїтивно, а потребують чітких критеріїв, що забезпечать їх відповідність освітнім цілям.

Необхідність відбору ІКТ підтверджується і в методичній літературі [8, с. 267, 278, 369, 388]. Розглянемо комплекс критеріїв, за яким може здійснюватись відбір ІКТ для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.

Першим критерієм пропонуємо відповідність цифрового інструмента освітнім цілям. ІКТ мають забезпечувати:

формування умінь планування, написання та редагування письмового висловлювання;

моделювання реальних ситуацій письма англійською мовою – створення листів, відгуків, доповідей, постів, оголошень;

можливість виконання комунікативних завдань, зорієнтованих на реальні життєві ситуації і реальний кінцевий продукт.

Такий критерій відповідає компетентнісному підходу ЗЄРЗМО, який передбачає навчання на основі функціональних письмових завдань, де зміст є основою формування ІКК. Тобто цифровий інструмент обирається не за

принципом «використати щось новеньке», а за тим, наскільки він сприяє досягненню конкретного навчального результату.

Другий критерій – забезпечення реальної письмової взаємодії. Комунікативний підхід передбачає, що письмо має бути засобом реального спілкування, а не репродуктивною справою [11, с. 36]. Тому, ІКТ мають: створювати можливості письмового діалогу між учнями; забезпечувати адресність письма (однокласникам, учителю, онлайн-аудиторії); підтримувати коментування тексту та спільне редагування.

Такі функції реалізуються через платформи спільної роботи (Google Docs? Microsoft OneDrive), освітні середовища (Moodle, Classroom), блоги, шкільні електронні журнали тощо.

Третій критерій – підтримка зворотнього зв'язку та формувального оцінювання. Оскільки формувальне оцінювання розглядається сьогодні не як контроль, а як частина освітнього процесу, що забезпечує діалог між вчителем і учнем, то цифрові інструменти мають забезпечити: можливість коментування тексту по ходу роботи; підсвічування типових помилок; фіксацію змін у тексті; підтримку взаємооцінювання і самоаналізу.

Така підтримка зворотнього зв'язку сприятиме розвитку освітньої автономії, аналітичного, критичного мислення, уміння виправляти власні недоліки і розвиватися далі.

Четвертий критерій – доступність та дружелюбний інтерфейс (зручність, інтуїтивність користування). Тобто учень і вчитель не мають витрачати час на опанування користуванням технологією. ІКТ має справді бути лише інструментом у досягненні освітніх цілей. Тобто вибір ІКТ має враховувати реальні можливості школи й учнів. Отже, цифровий інструмент має бути: інтуїтивним у використанні; доступним на будь-якому зручному для вчителя і учнів пристрої;

таким, що не потребує складного навчання перед початком використання інструменту;

технічно стабільним;

Складність інструмента може знівелювати мотивацію учнів, тому варто дотримуватись критерію доступності і простоти використання.

П'ятим критерієм є потенціал для мультимодальності і творчості. Загальновідомим фактом є те, що старшокласники живуть у мультимедійному інформаційному середовищі. Тому ІКТ має:

підтримувати додавання зображень, аудіо, відео, гіперпосилань;

дозволяти створювати мультимедійні продукти – цифрові історії, інфографіку, інтерактивні презентації;

розвивати творчий потенціал учнів.

Цей критерій відповідає мультимедійній концепції Р. Маєра, згідно з якою поєднання різних каналів сприйняття підсилює ефективність засвоєння [31].

Шостий критерій – можливість індивідуалізації й диференціації. Для забезпечення названих принципів, ІКТ має дозволяти:

працювати учням у власному темпі;

пропонувати різні рівні складності;

враховувати освітні потреби, стиль роботи;

розмежовувати групові й індивідуальні форми діяльності.

Такі умови забезпечуватимуть психологічний комфорт й підвищуватимуть мотивацію старшокласників, сприяючи створенню ситуацій успіху.

Сьомий критерій – можливість відстеження динаміки навчальних результатів. З огляду на цей критерій важливо, щоб цифрові інструменти дозволяли:

аналізувати зміни, внесені до тексту;

порівнювати різні редакції одного документа;

відстежувати типи і частоту помилок;

бачити прогрес учня в часі.

Можливість відстеження динаміки навчальних результатів забезпечує системність навчання і дозволяє будувати корекційні стратегії відповідно до аналізу дій учня.

Наочно критерії відбору ІКТ для розвитку англomовної компетентності у письмі відображено у *Таблиці 1*.

*Таблиця 1*

| № | Назва критерію                 | Суть критерію                                                                                           |
|---|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Дидактична відповідність       | ІКТ мають сприяти досягненню цілей освітньої програми та формуванню англomовної компетентності у письмі |
| 2 | Організація реальної взаємодії | Технологія має забезпечувати усвідомлення автором адресату                                              |
| 3 | Підтримка зворотного зв'язку   | ІКТ мають забезпечувати коментування, аналіз і редагування                                              |
| 4 | Доступність і простота         | Інструмент має бути зрозумілим і доступним для вчителів, учнів.                                         |
| 5 | Мультиmodalьність і творчість  | Можливість створення мультимедійних і креативних продуктів                                              |
| 6 | Індивідуалізація               | Підтримка індивідуалізації навчання й індивідуальної траєкторії                                         |
| 7 | Відстеження прогресу           | Можливість аналізувати динаміку навчальних результатів                                                  |

Отже, ефективний добір ІКТ для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів має ґрунтуватися на системі критеріїв. Цифрові інструменти повинні: відповідати освітнім цілям програм НУШ; забезпечувати наближену до реальних умов життя письмову взаємодію; підтримувати формувальне оцінювання; бути технічно доступними; сприяти

творчому, комунікативному й осмисленому письму; забезпечувати індивідуалізацію навчання; давати можливість аналізу прогресу.

Дотримання цих критеріїв забезпечить створення освітнього середовища, у якому ІКТ стають не просто інструментом навчання, а ресурсом реального розвитку англомовної компетентності що відповідає вимогам сучасної школи, викликам цифрової епохи та завданням підготовки учнів до успішної комунікації в академічній, професійній, соціальній сферах.

## 2.2 Переваги та виклики використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів

У контексті профільного навчання у старшій школі використання ІКТ є ефективним інструментом для формування і розвитку ІКК загалом й іншомовної компетентності у письмі зокрема. Використання ІКТ в освітньому процесі відкриває нові технологічні варіанти навчання, які сприяють інтенсифікації та вдосконаленню формування і розвитку іншомовної компетентності у письмі [8, с. 133]. У зв'язку з тим, що ІКТ використовуються в освітньому процесі порівняно невеликий проміжок часу, є потреба визначити переваги їх використання, виклики і можливі шляхи подолання цих викликів.

Новітні ІКТ, зокрема навчальні комп'ютерні програми, електронні освітні ресурси, мультимедійні засоби, інтернет-ресурси розглядаються як важливий компонент освітнього процесу. Новітні ІКТ вдосконалюють процес формування ІКК, що зумовлюється наявністю і них нових техніко-дидактичних функцій: створюють кероване автентичне середовище; використовуються реальні ситуації міжкультурного спілкування; мультимедійність; диференційованість; забезпечення зворотнього зв'язку з автоматизованим контролем; інтеграція довідників, словників тощо [8, с. 149]. Тобто однією з переваг ІКТ є інтенсифікація й оптимізація освітнього процесу.

Другою перевагою є забезпечення індивідуалізації та адаптивності. Однією з основних характеристик комп'ютерного навчання є адаптивність, тобто пристосування до індивідуальних особливостей кожного учня. Наприклад, учень потребує додаткового комплексу вправ з формування англomовної лексичної компетентності у письмі. За допомогою ІКТ такі учні можуть виконати цей комплекс самостійно у зручний для них час і отримати автоматичний зворотній зв'язок.

Іншою перевагою застосування ІКТ у розвитку англomовної компетентності у письмі є підвищення мотивації учнів. Цьому сприяє

спрацювання принципу новизни і мультимодальний вплив на органи чуттів старшокласників. Зорове, слухове, просторове (за умови використання пристроїв доповненої реальності).

Окрім того, ІКТ можуть використовуватися як тренажер для багаторазового виконання дій з певними лексичними одиницями (ЛО) або граматичними структурами (ГС) для автоматизації навичок використання ЛО чи ГС в англomовному писемному мовленні. Таким чином здійснюється розвиток технічних і мовленнєвих навичок письма.

Наступною перевагою використання ІКТ у розвитку англomовної компетентності у письмі є ефективний самоконтроль і зворотний зв'язок. Контроль може бути забезпечений як на рівні орфографічних помилок так і сприяти саморефлексії, самооцінюванню.

Також ІКТ сприяють підтримці комунікації і взаємодії. Мультимедійні або віртуальні дошки (у випадку онлайн навчання) дозволяють усьому класу бачити створений текст з метою його обговорення, за потреби редагування (фронтальний взаємоконтроль). Використання тандем-технології (онлайн-комунікація через повідомлення) сприяє організації взаємонавчання [8, с. 573].

Окрім позитивних сторін використання ІКТ у розвитку англomовної компетентності у письмі, варто виокремити й виклики, що постають у цьому процесі з метою окреслення шляхів їх подолання. Ці виклики зумовлюються як технічними, так і методичними факторами.

Першим викликом є сама сутність письма як виду мовленнєвої діяльності. Адже письмо вважається одним зі складних видів МД. Оскільки історично в часі розвитку суспільства письмо виникло набагато пізніше таких видів МД як говоріння й аудіювання. Відповідно, для того, щоб навчитись висловлювати свої думки іноземною мовою на письмі, необхідно почати формувати компетентність в аудіюванні, говорінні, читанні. Окрім того, письмо вимагає високого рівня розвитку уваги автора письмового тексту, адже увага увесь час розподіляється між змістом і формою тексту. Відповідно, для подолання цього виклику, мають бути розроблені комплекси вправ на зняття

труднощів перед написанням тексту, опанування формою таких текстів і вправи на розвиток творчого мислення для викладу своїх думок.

Наступною проблемою, яка тісно пов'язана із попереднім викликом, є залежність письма від інших видів МД. Так, для успішного оволодіння англomовним письмом учневі необхідно на достатньому рівні володіти говорінням, оскільки висловлювання у письмі це ніби відображення внутрішнього промовляння автора. А для того, щоб механізм внутрішнього промовляння працював, необхідно мати розвинені уміння аудіювання і говоріння. Тому це питання вирішується шляхом застосування такого методу навчання як усне випередження, коли спочатку формують уміння аудіювання і говоріння.

Іншим викликом є труднощі соціолінгвістичного і соціокультурного характеру з огляду на оформлення тексту. Тут на якість рівня сформованості іншомовної компетентності у письмі впливають культурно обумовлена різниця у композиції писемних дискурсів, у соціолінгвістичних особливостей використання певних лексичних одиниць чи граматичних структур. Наприклад, відмінності між українським та англійським способами побудови різних функціональних типів, видів, жанрів письма, а також різниця у нормах оформлення письмових документів. Носії мови можуть сприймати іншомовні помилки культурного характеру досить боляче, розглядаючи їх як порушення обов'язкових культурних норм [8, с. 396]. Для подолання цього виклику необхідно розробити комплекс вправ для оволодіння учнями стандартами написання автентичних текстів.

Наступним питанням використання ІКТ є методичні і технічні питання. Можемо говорити про певну технічну обмеженість в оцінюванні творчої ідеї написаного учнем тексту. Така оцінка можлива з боку вчителя.

Отже, ефективне використання ІКТ у розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів старших класів вимагає від вчителя не просто впровадження ІКТ, а й підготовку учнів до написання текстів шляхом зняття в учнів труднощів за допомогою розроблених комплексів вправ. Використання

ІКТ для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів старших класів має значний потенціал і водночас пов'язане з низкою викликів, які потребують методичного опрацювання. До ключових переваг використання ІКТ варто віднести інтенсифікацію та оптимізацію освітнього процесу, можливість створення автентичного навчального середовища, підвищення мотивації учнів і забезпечення індивідуалізації навчання. Завдяки цифровим ресурсам учні отримують доступ до широкого спектра контенту, можуть працювати у власному темпі, багаторазово тренувати навички до автоматизму, удосконалювати уміння письма й отримувати оперативний і конструктивний зворотній зв'язок, що сприяє самоконтролю і розвитку рефлексивних умінь. ІКТ також відкривають можливості для організації реальної письмової взаємодії і співпраці.

Разом з тим, застосування ІКТ супроводжується низкою викликів. Частина з них пов'язана зі специфікою письма як виду МД, що вимагає високого рівня сформованості інших видів МД – аудіювання, говоріння, читання. Інші виклики зумовлені соціолінгвістичними та культурними розбіжностями, які можуть негативно позначитися на якості письмового продукту та потребують спеціально розроблених вправ і методичних прийомів. Крім того, існують технічні та методичні обмеження, зокрема недостатня розробленість цифрових інструментів з огляду на можливість оцінювати творчі компоненти письма без участі вчителя. Саме тому ІКТ можуть бути ефективними лише за умови їх поєднання з професійним педагогічним супроводом.

Отже, ефективне впровадження ІКТ для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів передбачає комплексний підхід, що включає створення сприятливого навчального середовища, підтримку рефлексивних і саморегулюючих умінь, врахування психолого-педагогічних і соціокультурних особливостей старшокласників. За таких умов інформаційно-комунікаційні технології стають не просто технічним інструментом, а засобом формування конкурентноспроможної, автономної та мотивованої особистості,

здатної до ефективної письмової комунікації англійською мовою в умовах цифрового суспільства.

## 2.3 Комплекс вправ для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ

Відповідно до Богушевич Н.В., комплекс має містити вправи різних типів, організованих послідовно, відображати етапи формування навичок, враховувати взаємозв'язок видів мовленнєвої діяльності та відповідати віковим особливостям учнів старшої школи [1].

Наш комплекс вправ спрямований на розвиток англомовної компетентності у письмі в учнів 10-го класу із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Кінцевим результатом має стати виконання завдання:

Write a letter about your plans for the future to your pen friend. Include the following:

- the profession you have chosen for yourself;
- your reasons for this choice;
- the place you are going to continue your education.

Комплекс вправ

### 3. Підготовчий етап (Language preparation exercises)

Мета: активізувати необхідну лексику та граматику.

### 3. Vocabulary Padlet Board

Учні заходять на Padlet, де розміщено інтерактивну стінку з лексикою теми:

professions, education, university, opportunities, career goals, skills, qualifications, etc.

Завдання:

- переглянути слова;
- додати принаймні 5 нових слів, які вони вважають корисними для листа;
- дати до кожного коротке пояснення або приклад речення.

### 2. Quizlet “Profession & Education”

Учні виконують фліп-картки та тести у Quizlet для засвоєння нової лексики.

Потім – короткий письмовий онлайн-коментар:

Which five words will definitely appear in your future letter? Why?

### 3. Google Forms Grammar Check

Тест на опрацювання граматичних структур, необхідних для опису майбутніх планів:

Future Simple

be going to

Present Continuous for arranged plans

Система автоматично надає результати та пояснення.

### II. Етап тренування (Controlled and semi-controlled written production)

Мета: тренувати побудову письмових висловлювань середньої складності.

### 4. Discussion Forum (Classroom / Moodle / Teams)

Тема обговорення:

What profession are you going to choose and why?

Учні мають написати мінімум 80–100 слів і відповісти хоча б на два повідомлення інших учнів.

Завдання допомагає сформувати змістову основу майбутнього листа та враховує взаємозв'язок мовленнєвих дій на різних етапах навчання письма.

### 3. Online Paragraph Builder

На LearningApps або в Google Docs розміщується творче завдання:

Написати абзац обсягом 5–7 речень за зразком:

Topic sentence

Supporting details

Example

Conclusion

Тема:

Why does this profession suit you?

Учні завантажують роботи у спільну папку; учитель залишає коментарі.

### 3. Read & Analyze (Using Wakelet or Google Docs)

Учням надаються 2–3 приклади автентичних листів від ровесників.

Завдання:

визначити структуру;

виділити кліше листування;

заповнити таблицю (в Google Sheets):

Language element | Example from the letter

Greeting

Opening phrase

Linking words

Closing

## III. Етап творчого письма (productive writing)

### 3. Digital Mind Map (MindMeister / Miro)

Учні створюють карту планування майбутнього листа, включаючи:

майбутню професію;

аргументацію вибору;

місце подальшого навчання;

плани на майбутнє;

фрази-зв'язки.

Карта служить опорою перед виконанням основного завдання.

### 3. Final Writing Task (Google Docs / Canva / Email Simulation)

Учні виконують основне завдання:

Write a letter about your plans for the future to your pen friend. Include:

the profession you have chosen for yourself

your reasons for this choice

the place you are going to continue your education

Обсяг: 140–180 слів.

Форма подання:

Google Docs із можливістю коментування, або оформлення листа в Canva (як електронної листівки), або надсилання через Classroom/Moodle.

#### IV. Етап взаємооцінювання та вдосконалення

##### 3. Peer Editing (Google Docs Suggesting Mode)

Учні обмінюються роботами та використовують чек-лист:

Is the structure correct (greeting – body – closing)?

Are all three required points included?

Are linking words used?

Is the text logically connected?

Are grammar and vocabulary appropriate?

##### 3. Reflection – Flip Video Response

На платформі Flip кожен учень записує коротке відео (1–2 хв):

How did ICT tools help you write your letter better?

Результат виконання комплексу вправ

Після проходження всіх етапів учні:

зможуть висловлювати майбутні плани в письмовій формі;

опанують відповідну лексику й граматичні засоби;

сформують повний письмовий продукт – лист до друга-однолітка про свої професійні плани;

виконають роботу відповідно до вимог комплексної системи вправ, включаючи послідовність, взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності та врахування вікових особливостей старшокласників.

Конспект уроку і критерії оцінювання листа подано у Додатку А.

## Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу встановлено, що ефективність упровадження ІКТ у процес розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів залежить від комплексного підходу до добору цифрових інструментів, урахування психолого-педагогічних особливостей старшокласників, а також від системності побудови вправ і організації навчально-пізнавальної діяльності.

У підрозділі 2.1 визначено систему критеріїв відбору ІКТ, що забезпечують їх методичну релевантність та педагогічну доцільність. До ключових критеріїв віднесено: дидактичну відповідність, забезпечення реальної письмової взаємодії, підтримку формувального оцінювання, доступність та інтуїтивність використання, мультимодальність, можливості для творчості, індивідуалізації та відстеження навчального прогресу. Дотримання цих критеріїв дозволяє створити середовище осмисленої письмової діяльності, що відповідає принципам та положенням ЗЄРЗМО та принципам НУШ.

Підрозділ 2.2 розкриває переваги та виклики використання ІКТ у формуванні і розвитку англомовної компетентності у письмі. До визначених переваг належать: створення автентичного навчального середовища, підвищення мотивації, можливість адаптивного навчання, розвиток рефлексії, забезпечення своєчасного зворотнього зв'язку, організація взаємодії та співпраці. Водночас окреслено виклики, що потребують уваги: складність письма як виду МД, залежність письма від рівня сформованості усного мовлення, соціокультурні та соціолінгвістичні розбіжності, технічні обмеження цифрових інструментів. Підкреслено, що раціональне поєднання ІКТ із традиційними методичними прийомами та цілеспрямованим педагогічним супроводом є необхідною умовою успішності навчального процесу.

У підрозділі 2.3 подано розроблений комплекс вправ, що відображає поетапну організацію навчання англомовного письма: підготовчий, тренувальний, продуктивний та рефлексивно-оцінювальний етапи. Комплекс забезпечує системність, поступовість формування навичок, взаємопов'язаність різних видів МД, урахування вікових особливостей старшокласників і профільної спрямованості навчання. Використання таких ресурсів як Padlet, Quizlet, Google Docs, Miro, Flip тощо сприяє створенню інтерактивного, мотивуючого та особистісно-орієнтованого навчального середовища.

Запропонована методика розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ відповідає сучасним тенденціям цифрової освіти, забезпечує підвищення якості навчання та сприяє формуванню в учнів здатності до ефективної письмової комунікації англійською мовою у навчальних, професійних і соціальних ситуаціях.

### РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ В УЧНІВ 10-Х КЛАСІВ

#### 3.1 Організація та проведення пробного навчання

Для перевірки ефективності розробленого комплексу вправ для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-класів було організовано і проведено пробне навчання. Пробне навчання здійснювалось у процесі проходження виробничої педагогічної практики, що тривала 5 тижнів: 10.02.2025 – 15.03.2025 року у Чернігівському ліцеї № 22 Чернігівської міської ради.

Метою пробного навчання було визначити ефективність розробленого комплексу вправ для розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів.

Завданнями пробного навчання були:

Проведення зрізу рівня сформованості англomовної компетентності у письмі до пробного навчання;

Проведення пробного навчання;

Проведення зрізу рівня сформованості англomовної компетентності у письмі після пробного навчання;

Проаналізувати результати двох зрізів.

Для ефективної організації пробного навчання було визначено його етапи:

Підготовчий (зріз 1);

Діяльнісний (проведення пробного навчання);

Заключний (зріз 2);

Констатуючий (аналіз результатів).

Пробному навчанню передував урок на розвиток англomовної компетентності в говоріння, на якому учні усно вправлялись на тему «Моя майбутня професія». Учні ділилися своїми мріями, думками щодо свого

професійного майбутнього. Таким чином було здійснено актуалізацію ЛО, ГС, необхідних для результативної розповіді про своє професійне майбутнє.

Учні надавали розгорнуті відповіді на питання вчителя і один одного, обговорювали проблеми вибору майбутньої професії в парах і мінігрупах.

Серед запропонованих питань були такі:

1. Does your job/profession need higher education?
2. What do you wear at work?
3. Do you work in an office?
4. Do you possess IT skills?
5. Do you work with children/tourists?
6. Is your job well-paid?
7. Does your job require a lot of training?
8. Do you have to drive a car?
9. Is your job dangerous?
10. What are the advantages/disadvantages of your job?
11. Can you characterize your profession?
12. What qualities do you need to do this job?

Завданням для зрізу 1 було:

Personal Email about Your Learning Goals

Write an email to your English-speaking friend about your learning goals for the next school year.

Include the following:

the subjects you want to focus on;

the skills you would like to improve and why;

how you are planning to organize your study routine.

Учні писали чернетки листів на Гугл диску і здійснювали перевірку листів один одного з огляду на правильне використання ЛО, ГС, структури листа тощо. Потім відбувалось спільне обговорення результатів.

Пробне навчання включало в себе впровадження навчання із застосуванням ІКТ. Завдання для пробного навчання було сформульовано так:

Write a letter about your plans for the future to your pen friend. Include the following:

the profession you have chosen for yourself;

your reasons of this choice;

the place you are going to continue your education.

Після пробного навчання було проведено зріз № 2:

Letter about Your Future Lifestyle

Write a letter to your pen friend describing the lifestyle you would like to have in 10 years.

Include the following:

where you would like to live and why;

what your everyday life will look like;

what goals you hope to achieve by that time.

Учні писали листи на Padlet і потім коментували кожен лист.

У наступному підрозділі подано аналіз результатів пробного навчання.

### 3.2 Аналіз результатів пробного навчання

Пробне навчання було спрямоване на перевірку ефективності комплексу вправ для розвитку англомовної компетентності у письмі учнів 10-х класів із використанням ІКТ. Результати порівнювались шляхом аналізу двох зрізів: до та після впровадження навчальних матеріалів.

На етапі підготовчого зрізу (Зріз 1) учні продемонстрували середній рівень володіння письмом, зокрема труднощі у:

- структуруванні тексту (вступ, основна частина, завершення);
- логічному зв'язку між пунктами завдання;
- використанні стилістично доречного лексико-граматичного матеріалу;
- забезпеченні змістовості листа та аргументації.

Під час діяльнісного етапу було впроваджено комплекс вправ із застосуванням Google Docs, Padlet, інтерактивного взаємооцінювання, що суттєво вплинуло на розвиток умінь редагування, самооцінки та структурованого письма.

На заключному етапі (Зріз 2) учні продемонстрували значно кращу організацію тексту, ширший активний словник, уміння логічно розгортати думку та коректно дотримуватися жанрових вимог.

Аналіз результативності пробного навчання здійснювався за такими основними критеріями:

#### 3. Структура й організація висловлювання.

До пробного навчання (Google Docs):

Учні нерідко:

- пропускали обов'язкові елементи (opening, closing, greeting);
- писали текст одним абзацом;
- допускали змішування тематичних блоків.

Після пробного навчання (Padlet):

87 % учнів коректно дотрималися структури листа;

зросла кількість логічних переходів (*firstly, as for me, that's why, in my future life*);

учні почали чітко виокремлювати абзаци відповідно до пунктів завдання.

## 2. Лексико-граматична правильність.

До навчання:

учні здебільшого використовували елементарні конструкції (Present Simple, to be going to);

спостерігалось надмірне використання фраз загального характеру без конкретизації.

Після навчання:

зросла кількість складних граматичних структур (Complex Object, Conditionals, Relative Clauses);

збільшилась тематична лексика (education, career guidance, lifestyle, personal development);

кількість граматичних помилок зменшилась приблизно на 30–35 % (згідно з аналізом коментарів у Padlet).

## 3. Відповідність жанровим особливостям.

Учні почали:

чітко застосовувати особливості неформального листа: звертання (*Hi Annie, Dear Tom*), дружній тон, уживання скорочень (*I'll, I'd like to*);

додавати елементи персоналізації: згадування спільного досвіду, подяки, питання до адресата.

У Зрізі 1 такі елементи були відсутні або траплялися випадково.

## 4. Логічність, змістовність та аргументація.

Порівняння результатів показало позитивну динаміку:

збільшення кількості розгорнутих пояснень вибору професії, стилю життя, освітніх цілей;

учні частіше застосовували міні-аргументи (*because, as a result, that is why*).

У Зрізі 2 середня довжина листів збільшилася на 25–40 %, проте без зайвого повторення чи «води».

Використання ІКТ і їх вплив на результати.

Google Docs (Зріз 1 + взаємоперевірка) сприяли формуванню навичок редагування та взаємооцінювання;

коментарі однолітків допомагали учням помічати граматичні та структурні недоліки;

інструмент “Перегляд змін” давав змогу аналізувати процес редагування.

Padlet (Зріз 2) стимулював учнів до створення візуально охайних листів; публічність робіт підвищувала мотивацію;

система коментарів сприяла розвитку soft skills – уміння надавати конструктивний зворотний зв’язок.

Ефекти використання ІКТ:

підвищення мотивації (завдяки інтерактивності та новизні форм роботи);

підвищення відповідальності за результат (публічність робіт);

швидкий доступ до моделей листів, корисних фраз, checklists;

розвиток навичок самооцінки та взаємооцінки.

Отже, пробне навчання продемонструвало ефективність розробленого комплексу вправ. У наступному підрозділі надамо методичні рекомендації щодо розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ.

### 3.3 Методичні рекомендації щодо розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів з використанням ІКТ

Розвиток англomовної компетентності у письмі в учнів старшої школи потребує комплексного підходу, який поєднує комунікативно орієнтоване навчання, діяльнісний підхід і використання інформаційно-комунікаційних технологій. Застосування ІКТ дозволяє суттєво підвищити якість письма, мотивацію учнів, їхню самостійність і здатність до саморедагування. Нижче подано методичні рекомендації, розроблені на основі результатів пробного навчання та сучасних тенденцій у викладанні іноземних мов.

Передусім зазначимо принципи організації роботи з розвитку письма із застосуванням ІКТ:

3. Принцип інтерактивності. Залучення інтерактивних платформ (Google Docs, Padlet, Canva, Grammarly, QuillBot EDU) сприяє:
  - миттєвому зворотному зв'язку;
  - підвищенню залученості учнів;
  - формуванню навичок цифрової грамотності.
2. Принцип діяльності. Учні мають виконувати реальні комунікативні завдання, які моделюють ситуації реального листування:
  - неформальні листи;
  - електронні повідомлення;
  - блоги й пости;
  - профільні тексти (мотиваційні листи, апікаційні форми).
3. Принцип поступовості та поетапного формування навичок. Робота має включати етапи:
  - Ознайомлення зі зразком.
  - Аналітичне опрацювання структури й мовних засобів.
  - Виконання мікроправ.
  - Написання чернетки.
  - Редагування (індивідуальне та взаємне).

Публікація в онлайн-середовищі.

4. Принцип персоналізації. Завдання мають враховувати:

інтереси учнів;

їх освітні плани;

реальні комунікативні потреби;

різні рівні мовних умінь.

Рекомендації щодо використання ІКТ на різних етапах уроку письма.

1. Підготовчий етап. Актуалізація знань за допомогою Quizlet, Wordwall, LearningApps для тренування лексики перед написанням. Використання коротких відео з YouTube/EdPuzzle для тематичного налаштування. Ознайомлення зі структурою жанру. Google Docs – демонстрація зразка листа і коментування ключових елементів. Canva для створення інфографіки «Structure of an Informal Letter».

2. Діяльнісний етап. Написання чернетки в Google Docs. Переваги:

учитель бачить процес у реальному часі;

інструмент коментування дозволяє давати точкові поради;

учні можуть додавати посилання, наліпки-коментарі, пропозиції одне одному. Взаємооцінювання коли учні працюють у парах з використанням функцій *suggesting* та *comments*. Тут доцільно застосовувати checklist, наприклад:

Чи є привітання?

Чи відповідає стиль неформальному листу?

Чи дотримано логічність?

Чи є завершення?

Робота з онлайн-редакторами – Grammarly (шкільна або EDU-версія) – підсвічує граматичні та стилістичні помилки. Hemingway App – допомагає скорочувати довгі речення, робить текст зрозумілішим.

3. Післядіяльнісний етап. Публікація робіт на Padlet. Тут доцільно використовувати Padlet як:

онлайн-стіну для колективних робіт;

простір для обговорення та коментування;

інструмент створення портфоліо учнівських текстів.

Саморефлексія. Учні відповідають у формі Google Forms на запитання:

Що вдалося?

Де виникли труднощі?

Які нові слова/структури я вивчив?

Що я хочу покращити наступного разу?

Збереження результатів у цифрове портфоліо. Рекомендується організувати e-portfolio, де учні зберігатимуть:

чернетки;

коментарі та нотатки;

кінцеві варіанти листів;

власні рефлексивні звіти.

Типи ІКТ-орієнтованих завдань для розвитку письма.

3. Продуктивні письмові завдання:

написання неформальних листів у Google Docs;

створення карточок «My Future Career» у Canva;

написання постів/коротких повідомлень у Padlet.

2. Аналітичні завдання:

порівняння зразків листів у спільному документі;

визначення помилок у готових текстах через інтерактивні вправи (Wordwall).

3. Завдання на редагування:

доопрацювання чернетки після відгуків однокласників;

використання Grammarly/Hemingway для вдосконалення граматики та стилю.

Методичні поради щодо організації взаємооцінювання з використанням ІКТ.

1. Встановити чіткі правила надання коментарів (*positive – suggestion – positive*).

2. Використовувати однакові критерії для всіх учнів.
3. Застосовувати функцію «Запропонувати зміну» у Google Docs.
4. Проводити рефлексії після взаємооцінювання:

«Що я навчився помічати у текстах інших?»

«Що я вдосконалив у власному письмі?»

Організація диференційованого навчання з використанням ІКТ.

3. Група з нижчим рівнем:

шаблони листів;

лексичні підказки (sentence starters);

завдання з підстановки.

2. Група середнього рівня:

короткі письмові завдання;

вправи на перефразування;

робота з онлайн-картками (Quizlet).

3. Група високого рівня:

створення власних блогів у Padlet;

написання мотиваційних листів;

робота з автентичними ресурсами.

Узагальнено методичні рекомендації можна представити так:

Підготовка (лексика, структура, приклади) – чернетка (Google Docs: коментарі, підказки) – взаємооцінювання (Checklists, comments) – редагування (Grammarly, Hemingway) – публікація (Padlet) – рефлексія (Google Forms, e-portfolio).

Отже, застосування ІКТ у розвитку англомовної компетентності в письмі учнів 10-х класів стимулює активність і мотивацію; розвиває навички редагування та самоконтролю; підвищує якість письма завдяки сучасним цифровим інструментам; сприяє персоналізації навчання та формуванню реальних комунікативних умінь; забезпечує зручні умови для диференціації й індивідуалізації.

Таким чином, поєднання комунікативного підходу та ІКТ створює оптимальні умови для формування та розвитку високого рівня англомовної компетентності у письмі в старшокласників.

### Висновки до розділу 3

У результаті проведеного дослідження, представленого в Розділі 3, було перевірено ефективність комплексу вправ із використанням інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів. Пробне навчання, організоване під час виробничої педагогічної практики, дозволило здійснити цілісний аналіз динаміки сформованості письмових умінь учнів та визначити вплив ІКТ на якість письмових висловлювань.

На основі порівняння результатів двох зрізів (до та після впровадження комплексу вправ) було встановлено, що застосування ІКТ суттєво підвищило рівень володіння письмом у старшокласників. На підготовчому етапі учні продемонстрували низку типових труднощів: недостатню структурованість текстів, обмеженість словникового запасу, несформованість умінь логічно пов'язувати смислові частини, недотримання жанрових особливостей неформального листа. Діяльнісний етап, побудований на застосуванні платформ Google Docs і Padlet, організації взаємооцінювання та інтерактивного редагування, сприяв активізації учнівської діяльності, формуванню відповідальності за якість роботи та розвитку умінь самоконтролю.

У процесі аналізу результатів було зафіксовано позитивну динаміку за всіма критеріями оцінювання письма. Зокрема, 87 % учнів продемонстрували чітке дотримання структури листа; підвищилася логічність та зв'язність письмових висловлювань; збільшилася кількість тематично релевантних лексичних одиниць і граматичних структур; зменшилася кількість лексико-граматичних помилок (на 30–35 %). Зросла також аргументативність і змістовність текстів, що свідчить про формування уміння висловлювати думку розгорнуто та логічно мотивовано. Публічність робіт у Padlet і наявність коментарів однолітків забезпечили додаткову мотивацію, сприяли підвищенню відповідальності та якості текстів.

Використання ІКТ довело свою ефективність як інструмент для розвитку англомовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів. Цифрові ресурси забезпечили доступність моделей жанрів, оперативний зворотний зв'язок, можливість поетапного редагування тексту, розвиток навичок взаємооцінювання та саморефлексії. Учні продемонстрували зростання мотивації до виконання письмових завдань, підвищення інтересу до тем і збільшення ступеня самостійності.

На основі проведеного дослідження було сформульовано методичні рекомендації щодо підвищення ефективності навчання письма з використанням ІКТ. Вони передбачають поетапність, індивідуалізацію навчання, поєднання діяльнісного, комунікативного та інтерактивного підходів, а також системне застосування цифрових інструментів для створення, редагування і презентації письмових робіт.

Отже, результати пробного навчання підтверджують, що комплекс вправ, розроблений для розвитку англомовної компетентності у письмі з використанням ІКТ, є педагогічно доцільним, методично обґрунтованим і ефективним. Його застосування сприяє формуванню в учнів умінь створювати структуровані, логічні, стилістично коректні та змістовні письмові висловлювання англійською мовою, що відповідає сучасним вимогам іншомовної освіти.

## ВИСНОВКИ

У ході дослідження було всебічно проаналізовано теоретичні засади, методичні умови та практичні результати розвитку англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Узагальнення отриманих результатів дає підстави стверджувати, що формування письмової компетентності старшокласників є комплексним, багаторівневим процесом, який поєднує мовні, мовленнєві, психологічні, методичні та цифрові складники й потребує системної організації.

Теоретичний аналіз показав, що англomовна компетентність у письмі розглядається як інтегрована здатність учня створювати змістовні, логічно структуровані та комунікативно релевантні письмові висловлювання, відповідні нормам жанру та ситуації спілкування. Її розвиток можливий лише за умов урахування когнітивних, емоційно-вольових і мотиваційних характеристик старшокласників, забезпечення позитивного емоційного тла, формування навичок саморегуляції, самоконтролю та рефлексії. Важливу роль відіграють створення комфортного освітнього середовища, чіткі критерії оцінювання й конструктивний зворотний зв'язок від учителя.

Методичні передумови розвитку компетентності у письмі довели ефективність поєднання діяльнісного, комунікативного та жанрово-орієнтованого підходів, що спрямовують навчання на виконання реальних комунікативних завдань, формування жанрових моделей письма та розвиток здатності учнів використовувати мову як інструмент для досягнення комунікативної мети. Значний потенціал у цьому процесі мають ІКТ, що сприяють індивідуалізації, підвищенню мотивації, розвитку творчості, організації співпраці та забезпеченню мультимодального навчального середовища.

У другому розділі було обґрунтовано критерії відбору ІКТ, визначено їх переваги та можливі виклики, а також розроблено комплекс вправ, що

відображає поетапну, логічно вибудовану систему навчання письма. Встановлено, що використання таких інструментів, як Google Docs, Padlet, Miro, Flip та ін., у поєднанні з традиційними методами навчання забезпечує системність, поступовість, інтерактивність і результативність розвитку письмової компетентності. Цифрові ресурси сприяють формуванню навичок редагування, взаємооцінювання, самоконтролю, створюють умови для автентичної письмової взаємодії та підсилюють мотиваційну складову навчання.

Пробне навчання, проведене в рамках третього розділу, підтвердило ефективність розробленого комплексу вправ. Порівняльний аналіз результатів до і після впровадження методики продемонстрував суттєве зростання рівня сформованості письмових умінь учнів за всіма критеріями: логічності та зв'язності текстів, структурної організованості, тематичної релевантності, граматичної та лексичної правильності, стилістичної відповідності й аргументованості висловлювання. Використання ІКТ сприяло підвищенню автономності учнів, їх відповідальності за результат, готовності до співпраці та здатності до саморефлексії.

Застосована методика довела свою педагогічну доцільність і практичну ефективність: вона забезпечує зростання якості письмових робіт, формує стійкі навички роботи з текстом, розвиває критичне мислення й уміння редагувати власні висловлювання. Результати дослідження підтвердили, що системне використання ІКТ у навчанні письма відповідає сучасним вимогам іншомовної освіти, положенням НУШ і сприяє підготовці учнів до успішної комунікації англійською мовою в освітньому, соціальному й професійному середовищах.

Отже, проведене дослідження підтверджує, що розвиток англomовної компетентності у письмі в учнів 10-х класів є найбільш ефективним за умов поєднання науково обґрунтованих методичних підходів, урахування психологічних особливостей старшокласників і цілеспрямованого використання ІКТ. Розроблена методика та комплекс вправ можуть бути

використані в практиці вчителів англійської мови як інструмент підвищення результативності навчання та формування в учнів здатності до ефективної письмової взаємодії у різних ситуаціях сучасного інформаційного суспільства.

## Список використаних джерел:

1. Богушевич, Н. В. (2014). Розробка комплексу вправ у межах курсової, бакалаврської чи магістерської роботи з методики навчання іноземних мов. *Психолого-педагогічні науки*, (2). С. 163-166.
2. Буренко, В. М. (2018). *Англійська мова (10-й рік навчання, рівень стандарту): підручник для 10 класу*.
3. Державний стандарт профільної середньої освіти // <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724>
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. Наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003.-273с.
5. Кравченко, О. (2025). Іноземна мова як засіб формування компетентності з академічного письма в умовах міждисциплінарного підходу до навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (220), 209-212.
6. Коломінова О., Роман С. Методика формування англomовної компетентності у письмі в учнів 9 класу. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-2-15>
7. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. Посіб. / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай [та ін.] ; за наук. Ред. В. Г. Редька. – К. : Пед. Думка, 2013. – 360 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. Класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. Ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
9. Модельні навчальні програми для 10-12 класів Нової української школи. Профільна школа (з 2027 року) // <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya->

[osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-prohramy-dlia-10-12-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoly-profilna-shkola-z-2027-roku](https://osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-prohramy-dlia-10-12-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoly-profilna-shkola-z-2027-roku)

10. Освіта для життя // <https://educationforlife.mon.gov.ua/>
11. Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. та ін. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2010. Фундаментальний підручник для студентів педагогічних спеціальностей.
12. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи : метод. Рек. / Т. К. Полонська. – К.: Педагогічна думка, 2014- 80 с.
13. Професійно орієнтоване навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі: проблеми та перспективи : Колективна монографія / Л. А. Сажко, Л. Я. Зєня, О. В. Бирюк та ін. / за заг. Ред. Л. А. Сажко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. – 225 с.
14. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. Посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
15. Akbana, Yunus & Koşar, Gülten & Kacar, Hacer & Kaçar, Isil & Kadan, Ömer & Dolapçioğlu, Sevda & Rathert, Stefan & Balıkçı, Gözde & Erarslan, Ali & Altay, Mehmet & Ağçam, Reyhan. (2023). Digitalizing English Language Teaching.
16. Alemi, M., Givi, S. S., Rezanejad, A. (2022). The Role of Digital Storytelling in EFL Students' Writing Skill and Motivation. Language Teaching Research, 32, 16-35. DOI: 10.32038/ltrq.2022.32.02.
17. Amendaño, A. A. G., Medina, L. C. L. (2016). Analyzing students' writing development through the use of digital comic apps based on several applied studies: thesis. Universidad de Cuenca, Ecuador.
18. Beleulmi, Saliha. (2023). EFL Teachers' Perspectives on Online Teaching of the Writing Skill using ICT Tools BELEULMI. ALTRALANG Journal. 5. 287-296.
19. Bloch, J. (2018). Digital Storytelling in the Multilingual Academic Writing Classroom: Expanding the Possibilities. An Interdisciplinary Journal of English Language Teaching and Research, 2(1), 96-110. DOI:10.30617/dialogues.2.1.6.

20.Borong, N. L., Yamson, S. M. (2023). Digital storytelling as a method for teaching writing skills. *Multidisciplinary Science Journal*, 5:2023063. DOI: 10.31893/multiscience.2023063.

21.Digital Technologies for Teaching English as a Foreign/Second Language: a collective monograph. Цифрові технології навчання англійської мови як іноземної/другої мови: колективна монографія / Антоненко Н., Коноваленко Т., Король Т., Подосиннікова Г., Прокопчук Н., Салюк Б., Шевченко М., Школа І. (кол.авт.); за заг.ред. Школи І., Салюк Б. Житомир: Видавництво “Євро-Волинь”, 2024. 352 с.

22.Fadhilawati, Dian & Sari, Rina. (2018). Embedding Various Digital Technologies In English Teaching And Learning To Improve Students’ Vocabulary And Writing Achievement. 5. 170-174.

23.Godwin-Jones, Robert. (2011). Emerging technologies: Mobile apps for language learning. *Language Learning and Technology*. 15. 2-11. 10.64152/10125/44244.

24.Ghedeir Brahim, Mohammed & Naoua, Mohammed. (2022). The Impact of Genre-Based Instruction on English Writing Performance: Theoretical Foundations and Practical Implications. 5. 719.

25.Hampel, Regine. (2019). Disruptive Technologies and the Language Classroom: A Complex Systems Theory Approach. 10.1007/978-3-030-31368-5.

26.Herdi, Herdi & Eriyanti, Ribut & Karmiyati, Diah & Marwa, Marwa & Fauzan, Fauzan. (2025). A systematic literature review of the latest instructional models for teaching English writing. *Perspectives in Education*. 43. 298-317. 10.38140/pie.v43i1.8764.

27.Hyland, K. (2021). *Teaching and Researching Writing* (4<sup>th</sup> ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003198451>

28.Kamenická, Jana & Judinová, Lucia. (2022). *Creative Writing in Teaching English as a Foreign Language*.

29.Kurt, Gokce & Başkan, Pınar. (2023). *Educational Technology in English Language Teaching*.

30.Ly, Cong Khanh & Nghi, Tran. (2025). Integrating Information Technology in Foreign Language Education: Theoretical Foundations and Pedagogical Applications.

31.Mayer, R. E. (2017) Using multimedia for e-learning. Journal of Computer Assisted Learning, DOI: 10.1111/jcal.12197

32.Mitra, Nayantara & Banerjee, Ayanita. (2022). An Extensive Survey on ICT-Based English Language Teaching and Learning. 10.1007/978-981-19-4052-1\_29.

33.Oyedapo, Aderemi & Agim, Chizoba & Onah, Jonathan & Oyedapo, Bridget. (2025). Pragmatic Approach To Effective Teaching And Learning Of English Language Using Information And Communication Technology (ICT). Journal of Educational Research and Practice. 10.70382/bejerp.v9i8.019.

34.Roundy, Debrah & Liu, Xinghua. (2015). Creative Writing for English as Foreign Language Learners: Teachers' Manual.

35.Shahzad, Muhammad & Kiran, Sidra. (2024). Analyzing the Influence of Communicative Language Teaching on Functional Writing Skills: Moderating Role of Information and Communication Technology. Journal of Social Sciences Advancement. 5. 68-75. 10.52223/JSSA24-050407-103.

36.Shang, Yilin. (2025). Research on Challenges of Task-based Language Teaching Implementation in Chinese Senior High School EFL Writing Course. Region – Educational Research and Reviews. 7. 156. 10.32629/rerr.v7i4.3874.

37.Zagoto, Impiani & Suhono, Suhono & Ndraha, Lies. (2025). From Drafting to Publication: A Systematic Review on Genre-Based Pedagogy in EFL Academic Writing Instruction. Anglophile Journal. 5. 29-40. 10.51278/anglophile.v5i1.1894.

38.Zhao, Huan & Zhang, Lawrence Jun. (2022). Teaching Writing in English as a Foreign Language: Teachers' Cognition Formation and Reformation. 10.1007/978-3-030-99991-9.

39. Zhou, J., Wang, S., & Wang, J. (2022). Investigating high schoolers' L2 writing anxiety, L2 writing self-efficacy, L2 writing self-regulated strategies, and L2 writing engagement: Relationships and mediator. *Frontiers in Psychology*, 13, Article 1012407. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1012407>

Критерії оцінювання листа:

I. Критерії оцінювання листа (10-й клас)

Максимум – 12 балів

1. Зміст (0–4 бали)

4 бали – лист повністю розкриває тему та включає всі обов'язкові пункти:

обрана професія

причини вибору

місце подальшого навчання

Ідеї логічні, достатньо обґрунтовані, зміст відповідає ситуації спілкування.

3 бали – зміст загалом відповідає вимогам, але одна частина розкрита недостатньо.

2 бали – порушено логіку або поверхово розкрито тему.

1 бал – зміст мінімальний, більшість обов'язкових пунктів відсутні.

0 балів – тема не розкрита.

2. Організація тексту (0–2 бали)

2 бали – структура листа дотримана (вступ, основна частина, завершення); логічні зв'язки між абзацами, використані linking words.

1 бал – структура частково порушена або текст важко сприймається через слабку логічність.

0 балів – немає структури або текст хаотичний.

3. Лексика (0–2 бали)

2 бали – достатній словниковий запас з використанням лексики теми “Profession & future education”, без значущих помилок.

1 бал – лексика обмежена або є 2–3 помилки, що ускладнюють розуміння.

0 балів – лексика невідповідна або значно заважає сприйняттю.

#### 4. Граматика (0–2 бали)

2 бали – правильне використання Future Simple, be going to, Present Continuous (plans), без серйозних помилок.

1 бал – 2–3 значущі граматичні помилки.

0 балів – велика кількість помилок, які заважають розумінню.

#### 5. Мовленнєва оформленість, формат листа (0–2 бали)

2 бали – використано норми листування (greeting, opening line, closing line, friendly style).

1 бал – частково витримано формат (є структурні недоліки).

0 балів – формат листування не дотримано.

### II. План уроку (10-й клас)

Тема: Writing a personal letter about future plans using ICT

Тип уроку: комбінований

Тривалість: 45 хв

Мета уроку:

формувати навички письма особистого листа;

активізувати лексику та граматичні структури з теми «Future profession & education»;

навчити планувати зміст власного листа;

застосовувати ІКТ у створенні письмового висловлювання.

Обладнання та ресурси

ПК/планшети або смартфони

Padlet, Google Docs/Classroom, MindMeister/Miro

приклади листів (електронні)

проектор

Хід уроку

### 1. Організаційний момент (2 хв.)

Привітання

Коротке нагадування завдання: Today we learn how to write a letter about our future profession.

### 2. Мотивація (3 хв.)

Міні-опитування на Mentimeter:

What profession are you planning to choose?

Результат виводиться на екран у вигляді word cloud.

### 3. Актуалізація знань (7 хв.)

Інтерактивна вправа №1 (Padlet):

Учні заходять у Padlet із тематичною лексикою (professions, education, skills, qualifications).

Завдання:

обрати 5 слів, які точно будуть у майбутньому листі;

записати коротке речення з кожним.

### 4. Ознайомлення зі зразком (8 хв.)

Інтерактивна вправа №2 (Google Docs/Wakelet):

Учитель демонструє 1–2 зразки листа.

Учні працюють у парі:

виділяють greeting, introduction, linking words, closing;

заповнюють таблицю у Google Sheets.

### 5. Первинне тренування (8 хв.)

Інтерактивна вправа №3 – “Paragraph Builder”

Учні пишуть короткий абзац (5–7 речень):

Why is this profession right for you?

Пишуть у Google Docs, учитель залишає короткі коментарі.

### 6. Планування письмового висловлювання (5 хв.)

Інтерактивна вправа №4 (MindMeister/Miro)

Учні створюють mind-map:

chosen profession

reasons

future place of study

linking words

closing expressions

### 7. Створення письмового повідомлення (10 хв.)

Учні виконують основне завдання:

Write a letter to your pen friend about your plans for the future. Include:

profession

reasons

place of study

Пишуть у Google Docs із режимом подальшого коментування.

### 8. Рефлексія (2 хв.)

Метод “Exit Ticket” у Google Forms:

What was the most useful task today and why?

How much ICT helped you?

Домашнє завдання

1. Довести лист до завершеного вигляду з урахуванням учительських коментарів.
2. Подати у Classroom у встановлений термін.